

Exerciții de limba română

pentru clasele II-IV

Ediție revizuită și adăugită

EDITURA CARMINIS
educațional

I. PROPOZIȚIA	5
II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE	9
1. Punctul (.)	9
2. Semnul întrebării (?)	10
3. Linia de dialog (–)	12
4. Semnul exclamării (!)	13
5. Virgula (,)	15
6. Două puncte (:)	17
<i>Evaluare</i>	20
III. TEXTUL	21
1. Textul în proză. Autor. Titlu. Fragment. Alineat	23
Textul narativ. Acțiune. Personaj.....	23
2. Textul în versuri. Strofa. Versul	26
3. Textul cu dialog	27
4. Textul nonliterar-informativ	29
<i>Recapitulare</i>	31
<i>Evaluare</i>	32
IV. NOȚIUNI DE LEXIC	34
1. Cuvântul	34
2. Cuvinte cu sens asemănător	36
3. Cuvinte cu sens opus	38
4. Cuvinte cu aceeași formă și înțeles diferit	40
5. Familia de cuvinte – Cuvinte înrudite	41
<i>Evaluare</i>	43
V. NOȚIUNI DE FONETICĂ	44
1. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe	44
2. Sunetul și litera	45
3. Felul sunetelor. Vocale și consoane	47
4. Grupurile de sunete „ea“, „ie“, „ia“	48
5. Grupurile de sunete „oa“, „ua“, „uă“	49
6. Grupurile de sunete „iau“, „eau“	52
<i>Evaluare</i>	53
7. Literele „î“ și „â“	54
8. Grupurile de sunete „cs“ sau „gz“ redată prin litera „x“	56
9. Scrierea grupurilor de consoane „mb“, „mp“	57
10. Grupurile de litere „ce“, „ci“	58
11. Grupurile de litere „ge“, „gi“	60
12. Grupurile de litere „che“, „chi“	61
13. Grupurile de litere „ghe“, „ghi“	63
14. Alfabetul	64
<i>Evaluare</i>	65

VI. ORTOGRAME

1. într-o, într-un, dintr-o, dintr-un	86
2. s-a/sa (numeni și cărți)	87
3. s-au/sau	88
<i>Evaluare</i>	89
<i>Teste finale</i>	90

CLASA A III-A

I. NOȚIUNI DE LEXIC	93
1. Cuvântul. Delimitarea cuvintelor în propoziție	93
2. Cuvinte cu același sens (sinonime)	95
3. Cuvinte cu sens opus (antonime)	97
4. Cuvinte cu aceeași formă și înțeles diferit	99
5.* Sensurile neobișnuite ale cuvintelor	92
<i>Recapitulare</i>	94
<i>Evaluare</i>	95
II. NOȚIUNI DE FONETICĂ	96
Scrierea și pronunțarea corectă a cuvintelor	96
1. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe	96
1.1. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupul „mb” sau „mp”	96
1.2. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „x”	97
1.3. Despărțirea în silabe a cuvintelor scrise cu „î” sau „â”	98
1.4. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând vocalele duble „ee”, „ii”, „oo”*, „uu”*	99
1.5. Despărțirea în silabe a cuvintelor care conțin consoane duble	100
1.6. Despărțirea în silabe a cuvintelor conținând grupurile de sunete „ea”, „ia”, „ie”, „oa”, „ua”, „uă”	100
2. Sunetul și litera	101
Correspondența dintre litere și sunete (actualizare)	102
<i>Recapitulare</i>	105
<i>Evaluare</i>	106
III. ORTOGRAFIA ȘI PUNCTUAȚIA	107
Ortografie	107
1. s-a/sa (actualizare)	107
2. s-au/sau (actualizare)	108
3. i-a/ia	111
4. i-au/iau	112
5. ne-a/nea; ne-am/neam	114
6. l-a/la	115
7. n-ai/nai	116
8. v-a/va	117
9.* m-ai/mai	118
10. printr-o, printr-un	120
11.* să-i/săi; n-or/nor; c-ar/car; s-ar/sar	121
12.* o dată/odată	122
Semnele de punctuație (actualizare)	123
<i>Recapitulare</i>	125
<i>Evaluare</i>	126

IV. CUVÂNTUL – PARTE DE VORBIRE	128
1. Substantivul	129
1.1. Definiere: cuvinte care denumesc ființe, lucruri, fenomene ale naturii	129
1.2. Felul substantivelor	
Substantive comune și substantive proprii	132
1.3. Numărul substantivelor	137
1.4. Genul substantivelor	140
1.5.** Pronunțarea și scrierea corectă a substantivelor	142
A. Grupurile de sunete „ea“, „ia“, „ie“, „oa“, „ua“, „uă“	142
B. Grupurile de litere „ce“, „ci“, „che“, „chi“, „ge“, „gi“, „ghe“, „ghi“	143
C. Grupurile de consoane „mb“ și „mp“	144
D. Grupurile de sunete „cs“ și „gz“ notate cu litera „x“	144
E. Vocalele duble „ee“, „ii“ și „oo“	145
<i>Recapitulare</i>	146
<i>Evaluare</i>	147
2. Adjectivul	149
2.1. Definiere: cuvinte care arată însușiri	149
2.2. Felul însușirilor	152
2.3. Acordul adjectivului cu substantivul	153
2.4. Pronunțarea și scrierea corectă a adjectivelor	154
<i>Recapitulare</i>	156
<i>Evaluare</i>	158
3. Pronumele	160
Definiere: cuvintele care țin locul unor substantive	160
3.1. Pronumele personal. Numărul	160
3.2. Pronumele personal de politețe	162
3.3. Genul pronumelui personal de politețe	164
3.4. Pronunțarea și scrierea corectă a pronumelui	164
<i>Recapitulare</i>	165
<i>Evaluare</i>	168
4. Verbul	169
4.1. Definiere: cuvinte care exprimă acțiunea, starea, existența	169
4.2. Numărul verbului	172
4.3. Pronunțarea și scrierea corectă a verbului	176
4.4. Folosirea cratimei în legarea verbului de alte cuvinte	177
4.5. Verbul în comunicare	178
<i>Recapitulare</i>	180
<i>Evaluare</i>	182
<i>Teste finale</i>	185

CLASA a IV-a

RECAPITULAREA CUNOȘTINȚELOR DIN CLASA a III-a	197
Părțile de vorbire	197
I. NOȚIUNI DE LEXIC	200
Cuvântul	200
1. Sensul cuvintelor	200
2. Cuvinte cu aceeași formă, dar cu sens diferit.....	203

3. Cuvinte care au mai multe sensuri	203
4. Cuvinte cu formă apropiată, dar cu sens diferit	204
II. NOȚIUNI DE FONETICĂ	205
1. Vocalele și consoanele	
Litera și grupurile de litere. Grupurile de sunete	205
2. Silaba. Despărțirea cuvintelor în silabe	206
III. ORTOGRAFIA ȘI PUNCTUAȚIA	207
Ortograme	207
1. ce-/cel; ce-a/cea; ce-ai/ceai	207
2. nu-/nul; n-o, nu-i	209
3. n-am, n-ai, n-are, n-ați, n-au	211
4.* m-a, mi-a/mia, te-a, l-am, v-ați, că-i/căi	212
5. sar/s-ar	215
6. numai/nu mai	216
7. ai/a-i	218
8. var/v-ar	219
9. întruna/într-una	220
10. mie/mi-e	221
ALTE ORTOGRAME	224
i-ar/iar, l-aș/laș, l-or/lor, m-oi/moi, m-or/mor, te-i/tei, v-oi/voi, c-aș/caș	224
Semnele de punctuație	225
1. Ghilimelele („...“, «...»)	225
2.* Punctele de suspensie	227
<i>Recapitulare</i>	229
IV. PĂRȚILE DE VORBIRE	232
1. Verbul	232
1.1. Persoana și numărul verbului	232
1.2. Timpul verbului	235
1.3. Rolul verbului în comunicare	239
1.4. Scrierea și pronunțarea corectă a verbelor	
Folosirea cratimei	240
Fișier ortografic. Verbul	243
<i>Recapitulare</i>	244
<i>Evaluare</i>	245
2. Substantivul	247
2.1. Felul substantivului	249
2.2. Numărul substantivului	251
2.3. Genul substantivului	253
2.4. Scrierea corectă a substantivelor	255
Fișier ortografic. Substantivul	257
<i>Recapitulare</i>	258
<i>Evaluare</i>	260
3. Adjectivul	261
3.1. Acordul adjectivului cu substantivul	263
3.2. Scrierea corectă a adjectivului	265
3.3. Rolul adjectivului în comunicare	268
Fișier ortografic. Adjectivul	269
<i>Recapitulare</i>	271
<i>Evaluare</i>	272

4. Pronumele	274
4.1. Pronumele personal. Persoana și numărul	274
Genul pronumelui personal	276
4.2. Pronumele personal de politețe	278
4.3. Pronunțarea și scrierea corectă a pronumelor personale	279
<i>Recapitulare</i>	281
<i>Evaluare</i>	283
V. NOȚIUNI DE SINTAXĂ	284
CUVÂNTUL – PARTE DE PROPOZIȚIE	284
PĂRȚILE PRINCIPALE DE PROPOZIȚIE	287
1. Predicatul	287
1.1. Predicatul exprimat prin verb	287
1.2. Locul predicatului în propoziție	291
1.3. *Predicatul nominal	292
<i>Recapitulare</i>	294
2. Subiectul	297
2.1. Subiectul simplu	297
a) Subiectul exprimat prin substantiv	297
b) Subiectul exprimat prin pronume personal	299
2.2. Locul subiectului în propoziție	301
2.3.* Subiectul multiplu	302
2.4. Acordul predicatului cu subiectul	307
<i>Recapitulare</i>	311
<i>Evaluare</i>	312
PĂRȚILE SECUNDARE DE PROPOZIȚIE	314
<i>Recapitulare</i>	316
<i>Evaluare</i>	317
Felul propozițiilor	318
Propoziția simplă	318
Propoziția dezvoltată	319
*Propoziția enunțiativă. Propoziția interogativă. Propoziția exclamativă	321
*Propoziția afirmativă. Propoziția negativă	322
<i>Teste finale</i>	324

I. PROPOZIȚIA

1. Transcrieți propozițiile. Observați cu ce fel de literă începe primul cuvânt din fiecare propoziție.

Ninge cu fulgi mari. Pământul se acoperă cu zăpadă. Șuieră viscolul. Ce iarnă grea!

2. Citiți propozițiile. Spuneți ce semne de punctuație apar la sfârșitul lor.

a) Frunzele zboară lin spre pământ.

Cine a venit?

Ce frumoasă este toamna!

b) – Unde îmi sunt ochelarii?

– Nu știu, bunico!

– Sunt aici, pe masă. Uite-i!

– Mulțumesc, dragul bunicii!

3. Bifați numai propozițiile:

Soarele a răsărit.

Pisoiul lacom.

Ninge.

Mâncare gustoasă.

4. Ordonăți cuvintele astfel încât să formeze propoziții:

a) animalele, iubesc, eu

b) ciugulesc, aurii, puișorii, grăunțele

c) cuminte, cățel, este, Azorică, un

5. Scrieți cum este corect și adăugați semnul de punctuație potrivit:

– pomiisuntîncărcățidefructe

– cumtecheamă

– iatămașinaPoliției

6. Completați propozițiile:

a) se jucau.

b) ară

- c) erau albaștri precum
- d) Câinele
- e) ciripesc
- f) stelele strălucitoare

7. Găsiți cât mai multe acțiuni pentru cuvintele:

mama

pisica

bunicul

câinele

Citiți propozițiile obținute.

8. Transformați propozițiile următoare astfel încât să exprime o întrebare și apoi o exclamație.

Model: Ea scrie frumos.
Ea scrie frumos?
Ea scrie frumos!

Vine la noi în vacanță./...../.....

A sosit poștașul./...../.....

Sună telefonul./...../.....

9. Scrieți câte o propoziție la sfârșitul căreia să folosiți punctul, semnul întrebării și semnul exclamării.

10. Construiți propoziții în care cuvântul „vacanță“ să se afle la începutul, în interiorul sau la sfârșitul propoziției.

11. Dezvoltați propozițiile de mai jos:

Model: Fata cântă.
Fata veselă cântă la pian.

Râul curge.

Băiatul plânge.

Peștișorii înoată.

Elevul învață.

12. Formulați trei propoziții despre *veveriță* răspunzând la unele dintre întrebările: *ce face? cum? unde? cu ce? câte?*

Fiecare propoziție trebuie să conțină trei, patru sau cinci cuvinte.

13. Scrieți propozițiile pe scurt:

Câinele cel negru latră amenințător.

Păsărelele vesele ciripesc pe crengile copacilor.

Elevii din clasa noastră repetă pentru concurs.

Copiii se pregătesc cu entuziasm pentru festival.

14. Compuneți trei propoziții dezvoltate despre fratele sau sora voastră.

15. Joc

Refaceți proverbul!

se

Ziua

de

bună

cunoaște

dimineață

16. Șarpele de cuvinte

Tăiați șarpele în cuvinte și scrieți corect propozițiile.

copiii au plecat la teatru

pe cerul albastru al unei cănorii

17. Continuați zidul!

Dezvoltați propozițiile, adăugând alte cuvinte:

Elevul	desenează		
Veverița	a mâncat		
Rândunica	zboară		

18. Da sau Nu? Corecți.

Câinele miaună.

Șoricelul toarce după sobă.

Greierele ciripește.

Oițele mănâncă lupul.

19. Alcătuiți propoziții care să spună ceva despre: *carte, calculator, grădină, stejar.*

20. Descoperiți proverbul!

Completați propozițiile cu termenii care lipsesc.

Graba strică t _____.

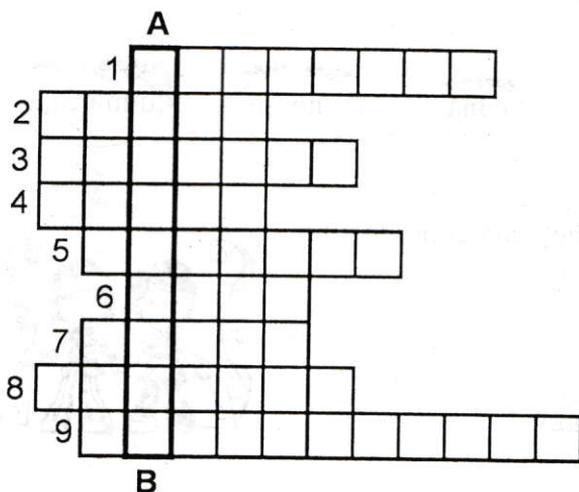
Vorba multă s _____ omului.

M _____-i brătară de aur.

21. Grila magică

Completați corect pe orizontală și veți obține pe verticala AB anotimpul renașterii naturii.

BEESUS

1. Se întorc din țările calde.
2. înverzește.
3. Vestitorul primăverii.
4. înfloresc.
5. Flori de primăvară colorate și parfumate.
6. Anotimpul care urmează.
7. Își face un cuib mare și aduce noroc.
8. Flori albe, cu parfum discret.
9. „Lacrimi“ parfumate.

II. SEMNELE DE PUNCTUAȚIE

1. Punctul (.)

1. Citiți și copiați textul următor fiind atenți la semnele de punctuație.

Cățelul porni înainte. El adulmeca prin iarbă. Băiatul îl urmă. Ei înaintau pe cărarea spre lac. Deodată Azorel începu să latre. Din iarbă sări în apă o broască înfricoșată. Băiatul zâmbi spre cățelul care lătra furios.

2. Bifați răspunsurile corecte:

Punctul se scrie:

la începutul propoziției;

la sfârșitul propoziției;

în interiorul propoziției.

Punctul exprimă:

o pauză în vorbire;

o constatare;

o enumerare.

3. Ordonăți cuvintele de mai jos în propoziții și notați-le:

a) fragi, a, fetița, mâncat;

b) înțepat, de, fost, albine, ursul, a;

c) ne, minunate, bunica, povești, spune.

4. În enunțurile de mai jos, puneți punct în loc de semnul întrebării. Ce exprimă propozițiile obținute?

Mariana culege zmeură?

Colegii noștri s-au întors?

Iarna friguroasă a sosit deja?

S-a defectat calculatorul?

Mergem la teatru?

5. Puneți semnele de punctuație care lipsesc în spațiile marcate:

Fetița închise ochii Revedea căsuța albă a bunicilor În livadă erau trei stupi Aceștia erau mândria bunicului Mierea aromată era plăcerea fetei Somnul se prinse de genele dese

6. Adăugați semnele de punctuație potrivite astfel încât propoziția să exprime, pe rând, o constatare, o întrebare sau o mirare.

Cântă cucul

Respect pentru oameni și cărți

1. Citiți, apoi transcrieți, respectând semnele de punctuație:

- a) „– Ce te legeni, codrule,
Fără ploaie, fără vânt,
Cu crengile la pământ?
– De ce nu m-aș legăna,
Dacă trece vremea mea!“

(Mihai Eminescu, „Ce te legeni?“)

- b) „În zarea cea de veci albastră
Nu v-a prins dragostea sihastră
De ce-ați lăsat? Nu v-a fost dor
De țara voastră?
N-ați plâns văzând cum trece-n zbor
Spre miazănoapte nor de nor?“

(George Coșbuc, „Vestitorii primăverii“)

2. Încercuiți răspunsul corect.

Semnul întrebării se scrie la sfârșitul unei propoziții în care:

- a) se constată ceva;
b) se cere o informație;
c) se exprimă mirarea.

3. Formulați întrebări pentru a obține următoarele răspunsuri:

.....
Am fost cu părinții la munte.

.....
Vremea a fost minunată.

.....
La Sinaia, am vizitat Castelul Peleş.

4. Explicați de ce a fost folosit semnul întrebării la sfârșitul următoarelor ghicitori.

* E un șarpe cu picioare.
Să-mi ghicești ce nume are?

* Cine ziua dormitează
Și noaptea ne luminează?

11. Puneți în ordine cuvintele următoare și formulați în două moduri întrebarea.

- a) (bolnavă) (Irina) (este)
b) (aduci) (Mihai) (îmi) (caietul) (astăzi)

3. Linia de dialog (–)

1. Citiți cu intonație textele și explicați folosirea semnelor de punctuație:

a) „Ieri pe drum un om sărac
Întreba pe la vecine:
«– Poartă-se copiii bine?
Dacă nu, să-i vâr în sac!»
Și-a venit la noi la poartă | Și-am ieșit eu și i-am spus:
«– Puiul meu e bun și tace,
Nu ți-l dau, și du-te-n pace!
Ești sărac, dar n-am ce-ți face!
Du-te, du-te!» Și s-a dus.“
(George Coșbuc „Cântec“) |
|---|---|

b) „(...) și când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândețe și-i zice:

- Da’ ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești?
- Cine să fiu, mătușă? Ia, o fată săracă, fără mamă și fără tată, pot zice (...)
- Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sunt sfânta Dumnică.“

(Ion Creangă, „Fata babei și fata moșneagului“)

2. Puneți semnele de punctuație corespunzătoare:

Bogdan îl întreabă pe Gigel

Ai citit lectura suplimentară

N-am găsit cartea recomandată

Vino la mine Ți-o împrumut pentru o săptămână

3. Imaginați un dialog de șase-opt rânduri cu tema „La doctor“. Utilizați semnele de punctuație învățate.

4. Transcrieți corect textele:

a) Vulpea îi zice

b) Venind vânătorii au întrebat

Fă ceva și scapă-mă

N-ai văzut o vulpe, omule

5. Realizați propoziții de răspuns folosind linia de dialog.

a) Mama îl întreabă pe Nicu:

.....

b) Bunica îi spune Oanei:

.....

c) Tatăl se miră:

.....

6. Alcătuiți enunțuri în care să exprimați vorbele unei persoane. Utilizați în primul enunț cuvinte precum: *a zice, a se mira, a explica, a lăuda*.

7. Continuați dialogul de mai jos:

Monica o ceartă pe sora ei mai mică:

– Ai văzut ce dezordine este în camera ta?

– Nu, răspunde Marina. Păpușile mele se joacă.

.....

8. Scrieți un dialog de șase rânduri în care solicitați informații unui trecător despre adresa Muzeului de Artă din orașul București.

4. Semnul exclamării (!)

1. Transcrieți propozițiile. Observați ce semn de punctuație s-a pus la sfârșitul lor. Uniți propozițiile cu ceea ce exprimă.

Ce blăniță moale are iepurașul!	•	• <i>urare</i>
Să nu-ți uiți niciodată părinții!	•	• <i>mirare</i>
La mulți ani, băiatul meu!	•	• <i>chemare</i>
Vino în casă, Gabriel!	•	• <i>sfat</i>

2. Arătați ce exprimă fiecare din propozițiile următoare:

Bună dimineața!

Nu te apropia de el!

Ce câine frumos!

Ciobănilă, treci în cușcă!

Cine ți l-a dăruit?

Vacanță plăcută, copii!

3. Formulați propoziții care să exprime: un salut, o poruncă, un îndemn, o urare.

4. Completați cu semnele de punctuație potrivite:

Dan este la mare

Ce vapor frumos se apropie

Nisipul este fierbinte

Câte scoici ai cules, Dane

Nu intra în apa adâncă

Ce înspumate sunt valurile

5. Scrieți după dictare:

Nicușor pleacă în tabără. Ce vesel e! Îl conduce mama lui.

– Să ai grijă de tine!

– Da, mămico.

– Călătorie plăcută!

Și trenul porni. Își va aminti băiatul de sfaturile mamei? Ce greu va trece timpul fără Nicușor!

6. Copiați textul și explicați oral semnele de punctuație învățate.

„Tocmai când începuse a mânca, iaca vine la dânsa ursul.

– Bună masa, cumătră! Tiii!!! da' ce mai de pește ai! Dă-mi și mie că taaare mi-i poftă!

– Ia mai pune-ți pofta-n cui, cumetre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu.“

(Ion Creangă, „Ursul păcălit de vulpe“)

7. Completați cu propoziții care exprimă exclamări:

Radu se bucură:

(!)

.....
Fratele meu mă strigă:

.....
De ziua mea, colegii îmi urează:

.....
8. Imaginați-vă că vedeți o păpușă Barbie sau un roboțel vorbitor. Scrieți trei propoziții exclamative.

9. Ghici, ghicitoarea mea!

Puneți semnele de punctuație potrivite , , , apoi dezlegați ghicitorile.

* Este meșter iscusit,

* Are flori și nu e pom,

Dar lucrează priponit

Îți vorbește și nu-i om,

Dacă nu îl legi cu ață,

Dă exemple, sfaturi multe

Nu se mișcă, n-are viață

Celor ce vor să le-asculte

* Care minge colorată
Toată lumea ne-o arată

* Rămurea cu clopoței,
Hai, ghiciți numele ei

* Cine urme albe lasă
Pe tabla neagră din clasă

5. Virgula (,)

1. Transcrieți și arătați de ce s-a pus virgula, selectând explicația din coloana alăturată:

a) Părinții i-au cumpărat Oanei rechizite noi: caiete, stilou, creioane, penar.
– Radule, treci în bancă!

Bunicii au multe păsări: găini, curci, rațe și găște.

b) – Treci la rând, George!
– Nu, nu mai am loc.
– Laura, îmbracă jacheta!
– Da, imediat.

|| – să separe o strigare;
|| – într-o enumerare;
|| – să separe o explicație;
|| – după o afirmație („da“)
|| sau o negație („nu“).

c) Gospodina s-a întors de la piață cu multe legume: morcovi, varză, cartofi, pătrunjel, sfeclă, ceapă.

Acolo s-a întâlnit cu Elvira, vecina ei de la bloc.

2. Puneți virgula la locul potrivit:

a) Ursul vulpea și iepurele sunt animale sălbatice.
Am cules multe flori: ghiocei toporași și viorele.
Vrăbiile ciorile și sticleții ierneză la noi.

b) Viorel colegul meu este bolnav.
Am plecat la plimbare cu Haiduc câinele nostru.

3. Completați propozițiile:

Nicu, și Petrică sunt buni prieteni.

Fata moșului era harnică, și cinstită.

Struguri, mere, și sunt din belșug.

Andrei,, mă însoțește la tenis.